

. Σ Η Μ Α

Ο.- - Ἀπὸ τὴν Ποντιακὴ λαογραφία - Ἡ συνεργασία μας μὲ τοὺς ἀκροατὰς-
τὴν ἐκπομπὴ αὐτὴ γράφει ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.

. τὸ σῆμα σβήνει

Θά σᾶς παρουσιάσωμε, φίλοι ἀκροαταί, λαογραφικὸ ὕλικό, πού μᾶς ἔ-
στειλαν οἱ συνεργάτες μας, πού μᾶς παρακολουθοῦν ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο.
Μᾶς γράφουν ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Καί πρῶτα ἡ συνεργασία τοῦ ἀκροατῆ μας Χαράλαμπου Σαββίδη ἀπὸ
τὴν Ἀρδασσα-Πτολεμαῖδος. Ὁ φίλος μας συνωμίλησε μὲ γέροντα 88 ἐ-
τῶν γιὰ διάφορα θέματα. Ἀπὸ τὴν συνομιλία αὐτὴ θά παρουσιάσωμε τώ-
ρα ὠρισμένα σημεία, πού ἔχουν ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ραδιοφωνικὸ μας πρόγ-
γραμμα καί ^{πρὸ}προκαλοῦν ἀληθινὴ συγκίνηση. Παρακολουθεῖστε λοιπὸν τίς
ἐρωτήσεις καί ἀπαντήσεις καί θά δοκιμάσετε συγκίνηση, μὰ καί ὑπερη-
φάνεια.

Ε.- ~~Πόσων χρονῶν εἶσαι;~~ Πῶς λέγνε σε θεῖο;

Α.- Θεόδωρος Σαρλόγλου. Ἀπὸ ἔτον τ' ὄνομα μ' σὴν πατρίδαν. Ἄμαν ἀδανές
ἐποῖναν ἀπο Ξανθόπουλος Θεόδωρος.

Ε.- Πόσων χρονῶν εἶσαι;

Α.- Ἐγεννέθα τὸ 1875. Ἐσὺ λογαρία πόσον εἶμαι. Ἐγεννέθα σὸ Πελετσούχ,
περιφέρεια Κεπέκλιστα, νομός Τριπόλεως. Ἐ... μαῦρον χωρίον.

Ε.- Ἐτον τρανὸν τὸ χωρίο σ';

Α.-) Τὸ Πελετσιούχ εἶχεν 42 οἰκογένειας, νοικοκυρεμένα, καθαροὶ Πόντιοι
καί γνήσιοι Ἕλληνες. Εἴχαμε ἐκκλησίαν, σχολεῖον. Ὅλια ἐμεῖς οἱ ἴδιοι
ἔχταμ' ἀτα. Ἐζήναμε ἔμορφα καί παντέμορφα, ἄμαν ἐζέλεφαν τὴ ζωὴν
ἐμουν. Ἀνάθεμά.... τὸν αἵτιον.

Ο.- Ἡ συγκίνηση τοῦ γέροντα ἦταν καταφανής. Θέλησε νὰ ἀναφερθῇ στὰ
τραγικὰ γεγονότα τοῦ ξερριζωμοῦ, ἀλλὰ σιγά-σιγά τὸν ἐκάνε νὰ ^{ἔσπευε} χαί-
χάση.

Ε.- Πῶς ἐγίνουτον ἡ χαρά, ὁ γάμος σὸ χωρίον ἐσούν;

Α.- Ἄς λέγω σε γιὰ τὸ φαλάφεμαν πρῶτα. Ἐγάπανεν ἕναν παλληγιάρ' ἕναν κο-
ρίτσ'. Ἄς σὴ παιδῶ τὸ μέρος ἐγίνουτον ἕναν Ἐπιτροπή, ἃς λέγωμ' ἀπο,
ὁ Πρόεδρον πᾶ ἔτον ἀπὲς', γιὰ νὰ εἶχεν κῦρος τὸ φαλάφεμαν, κῦρος καί
ἐπέγαν σὸ φαλάφεμαν, σὴ κοριτσι' τὸ σπῖτ'. Τὸ κορίτσ' ἔτον κρυμένον.
Ἡ Ἐπιτροπὴ μὲ τῇ γονέοις ἀθε ἐκαλάτσευσεν. Ὦνταν ἐπαίρναν λόγον,
ὄνταν τῇ κοροτσι' τὸ μέρος ἔλεεν τὸ " ναι ", ἀτότε ἔτρεχεν ὁ στιχα-
ριάτες καί ἐστιχαρίαζεν τὸν γαμπρόν.

Ο.- Καί ἀφοῦ περιγράφει ὁ Θεόδωρος Ξανθόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀρδασσα Πτολε-
μαῖδος, λεπτομερῶς τὰ διάφορα ἐπεισόδια τοῦ γάμου, ἔτσι ὅπως γινόνταν
στὴν περιοχή Τριπόλεως τοῦ Πόντου, καταλήγει, λέγοντας:

A.- "Ε...ντό νά λέγω σε."Ονταν έπεχωρίλουτον ή μάνα τήν θεγατέραν άτς,
ή "Ηλεν πά αίματοῦτον."Ολ'έκλαιγαν. "Η τραγωδία κ'έφήνε σε,έμορφον.
Τουρμινά τραγωδίας πιλιάμ έλεγαμε."Αμαν άς λέγω σε τό Ρωμαίικον
τήν τραγωδίαν,ντό κρούει σό νοῦ μ'.

. ΛΥΡΑ-ΜΙΕΑΖ

A.- Φορίστ'άτεν,σιεπάστ'άτεν,θά πάμε,θά πάμε,
μή κλαινίζετεν μαναχόν,έμείς άτό κ'έφτάμε.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

O.- "Όσο γιά τό υπόλοιπο ύλικό,άγαπητέ Σαββίδη,τό τόσο πολύτιμο,θά ά-
ποτελέση άντικείμενο μελέτης,όχι βέβαια γιά τό ραδιόφωνο,άλλά γιά
κάπου άλλου.Σέ ευχαριστούμε θερμά.θά περιμένωμε νά μάς στείλης τρα-
γούδια καί ότιδήποτε άλλο,όταν βέβαια θά έχης διαθέσιμο καιρό.

Προχωρούμε τώρα στό πρόγραμμά μας μέ τό ιστορικό τραγούδι,πού
μάς έστειλε ή άκροάτρια μας Σοφούλα Κουτσουπίδου άπό τόν Λευκώνα-
Σερρών,πού τό κατέγραψε άπό τήν γιαγιά της Έρσφύλη Κουτσουπίδου,
έτων 84 καί πού κατάγεται άπό τό χωριό Παρτούζ τής περιοχής Κάρες.

Τό άσμα άναφέρεται στά τραγικά γεγονότα του ξερριζωμού,προ-
φανώς σέ κείνα,πού μέ τήν όπισθοχώρηση των Ρώσων,μετά τό 1916,
ή περιοχή του Κάρες κατελήφθη άπό τόν άπιστο καί έν συνεχεία συνε-
τελέσθη τό ξεβίζωμα.

. ΛΥΡΑ-ΜΙΕΑΖ

"Ο πόλεμον έρχίνεσεν,ό κόσμος έχπαράεν,
ας σά τρία μηνας κι'ύστέρ'ό Τουρμικον πά έταράεν.
"Ο καμεντέρτε έπρόσταξεν,τό Παρτούζ'οριάσεν,
όχτώ ή ώρα τόν πουρνόν τό Παρτούζ'επιάσεν.
"Έναν πουλιν,μαῦρον πουλιν,μαῦρον άμον τή νύχταν,
όλονυχτίς τριγύριζεν σή Παρτουζή τά τόπια.

"Από δω καί πέρα τό θρηνητικό άσμα συνεχίζεται μέ στίχους γνω-
στούς άπό παλιά Ποντιακά δημοτικά τραγούδια,πού άναφέρονται στήν
άλωση τής Κωνσταντινουπόλεως καί τής Τραπεζούντας."Ο λαός προσαρ-
μόζει κάθε φορά τό τραγούδι στά επίκαιρα γεγονότα,κάνοντας προσθη-
κες,άφαιρέσεις κλπ.

Τερεϊ άπάν',τερεϊ άφια - τό πουλί - τερεϊ όπισ'καί έμπρα
μακρογουλίζ',καλοτερει σ'άνατολήν καί δύσιν,κλπ.

Καί καταλήγει ως εξής:

Τ'άραπάδες επέγνανε,τά τόπια όλια βογούνε,
οί Τουρμ'έξέβαν σό σεήρ τερούνε καί γελούνε.
Οί Παρτουζλούδες έπιναν σ'έναν χρυσόν τάσι,
άλλ'πεινασμέν'κι'άλλ'διφασμέν'κατηβαίνε σό Κάρες - ι.

. ή λύρα σταματά

Καί τώρα δίστιχα, πού μᾶς ἔστειλε ὁ Βασίλης Καρυπίδης ἀπὸ τὴν Τέρπουλλο-Κιλκίς. Τά κατέγραφε ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ Δέσποινα Καρυπίδου, ἐτῶν 75.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Τὸ μαχαιρόπο μ' δίστομον κι' ἀκουεμένον κάμαν,
τ' ἐμέτερον τὸ σεβταλὸν σὸν κόσμον ἕναν θάμαν.

Τὸ μαχαιρόπο μ' δίστομον καί τσαλικὴ κομμάτι,
μικρὸς ἔμνε καί εἶδα σε κι' ἐθένα σε σ' ὀρμάτι .

* Ἄν ἀποθάνω, θάφο με σ' ἕναν φηλὸν ραχόπον,
ὅσα ἔρχεσαι καί διαβαίνεις, ἄφο με ἕναν κερόπον.

Ο.- Ἀπὸ τὰ Κάτω Θεοδωράκια-τοῦ νομοῦ Κιλκίς ὁ Βασίλης Χαμιζίδης μᾶς ἔστειλε μιά ὠραία συλλογὴ μὲ διάφορα Ποντιακὰ δίστιχα. Στὴ σημερινή μας ἐκπομπή θὰ μεταδώσουμε τρία δίστιχα ἀπὸ τὴ συλλογὴ αὐτή, αἰσθηματικά, ἀναφερόμενα στὴ ζωὴ τοῦ παρχαριῶ, τῆς ἐξοχῆς.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Λέγω νά παρχαρεύ'ς ἀτεν, νά φτάς ἀτεν ρομάνα,
νά παίρ' τς ἀτεν καί λάσκεισαι ἀδὰ σ' ἄγρια τ' ὀρμάνια.

* Ἐλα νά παρχαρεύουμε οἱ δύο σ' ἕναν στάμαν,
κάθαν βράδον, κάθαν πουρνὸν καί πορπάτούμ' ἐντάμαν.

* Ἀτά τὰ ζᾶ ντ' ὠρῆαζες, νά ἔτανε σ' ἀλμάνια,
ἐσύ τὰ νειᾶτα σ' ἔφαες καί ν' ἀπέσ' καί σ' ὀρμάνια.

Ο.- Ὁ Κώστας Σιδηρόπουλος, καί ὁ Κώστας Κουταλίδης, καθὼς καί ὁ Γεώργιος Τοκαλίδης καί Πόλης Τριανταφυλλίδης, ἐρωτοῦν, γιὰτί ἄλλονῶν ὀνόματα λέμε, ἐνῶ ὠρισμένα τὰ ἀποσιωποῦμε; Φίλοι μας δὲν εἶναι ἔτσι, λέμε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, πού μᾶς στέλνουν τραγούδια παλιά, ἀνέκδοτα κλπ. Ἔστω καί ἕνα δίστιχο, ἀρνεῖ νά ἔχη κάποια σημασία λαογραφική, εἶναι ἀρνετόν, γιὰ νά δικαιολογήσῃ τὴν μνημόνευσή τοῦ ὀνόματος ἐκείνου, πού τὸ στέλνει.

Νά λοιπὸν ἕνα ὠραῖο δίστιχο, πού μᾶς ἔστειλε ὁ Στέργιος Ευχαλίδης ἀπὸ τὴν Ἀρέθουσα-Λαγναδᾶ.

* Ἐκεῖνα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ νά ἔταν λεφτοκάρια,
ἐβάλ' ν' ἀτα σὴν τσέπη μου κι' ἐμόμπωνα νυφάδια.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Καί ἕνα ἀνέκδοτοκι. Μᾶς τὸ ἔστειλε ὁ Κωνσταντῖνος Διαμαντίδης ἀπὸ τὸ Ζερβοχώρι-Ναούσης.

(Προτίμησε νά φάῃ ξύλο, ἀλλά νά γελάσῃ ἐκεῖνον πού τὸν ἔδουρε, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ προσώπου, πού ζητοῦσε. -)

. ΑΦΗΓΗΣΗ - ΔΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Καί φτάσαμε στὸ τέλος τῆς ἐκπομπῆς μας. Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμὰ, φίλοι μας, γιὰ τὴν πολύτιμη συνεργασία σας στὸ πρόγραμμα αὐτό

της Ποντιακής λαογραφικής έκπομπής, που μεταδίδεται κάθε Κυριακή,
στις 5 και τέταρτο το απόγευμα, από τον Στρατιωτικό ραδιοφωνικό
στάθμο Θεσ/νίκης.

..... Σ Η Μ Α

Ακούσατε την έκπομπή μας - Από την Ποντιακή λαογραφία - που
γράφει ο Σταθός Ευσταθιάδης.

..... τό σήμα σβήνει

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....